

2013. aasta eesti keele teise keelena põhikooli lõpueksamist

Ethel Roosna

SA Innove Keelekeskus, eesti keele teise keelena peaspetsialist

Lõpueksami eesmärgid:

- 1) hinnata põhikooli ja gümnaasiumi riiklikus õppekavas määratletud õpitulemuste saavutatust III kooliastme lõpus;
- 2) anda koolile ning õpetajatele võimalus hinnata oma õpilaste õpitulemusi üleriigilisel taustal;
- 3) suunata põhikooli lõpueksamite sisu ja vormi kaudu õppeprotsessi;
- 4) siduda järjestikuseid haridusastmeid ja -tasemeid;
- 5) anda välishindamise tulemuste põhjal tagasisidet kõigile asjast huvitatud osapooltele ning võimaldada kavandada ja teha muudatusi riiklikus õppekavas, õppekirjanduses, õpetajate täiendusõppes, võimaldada suunata vastavat arendustööd.

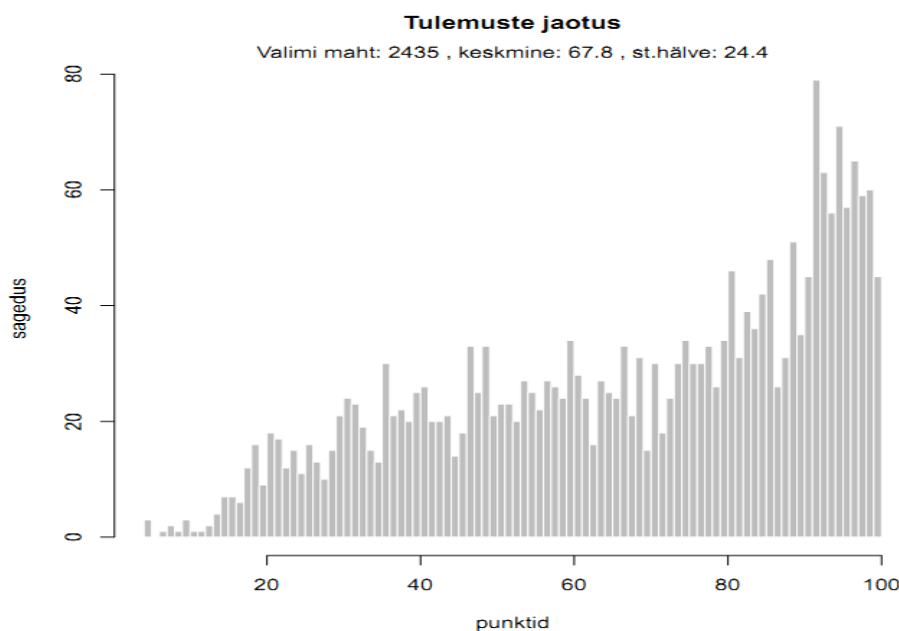
Eesti keele teise keelena põhikooli lõpueksami koostamisel arvestatakse riikliku õppekava nõudmisi ja Euroopa Nõukogu keeleoskustasemeid, millest lähtuvalt vastab lõpueksam ligilähedaselt B1-taseme kirjeldusele.

Lõpueksami eesmärk on hinnata, kas ja mil määral on õpilased saavutanud põhikooli õppekavas määratletud õpitulemused III kooliastme lõpus ning anda tagasisidet õpilastele, õpetajatele ja teistele asjast huvitatutele.

2013. aastal tegi eesti keele teise keelena eksamit 2435 õpilast, 1552 eksaminandi (63,7%) said vähemalt 60 protsenti võimalikust tulemusest ja neile väljastas SA Innove B1-taseme tunnistuse. 2012. aastal sai tasemetunnistuse 56,4%.

Keskmine sooritusprotsent oli eelmisest aastast kõrgem – 67,8 (2012. aastal 62,49). Sellest tulenevalt olid keskmised näitajad ka oaoskuse ti kõrgemad. Kõige kõrgem oli protsents rääkimisosa, kõige madalam kirjutamisosa.

Alla 20 punkti sai 2,7%, vähemalt 45 punkti sai 78,6% ja üle 80 sai 40,5% õpilastest.

Joonis. Lõpueksami tulemuste jaotus.

Poisid ja tüdrukuid kõrvutades on statistika aastati pea sama püsinud, tüdrukutel on keskmine tulemus kõrgem kui poistel, sama seis ka osaoskuste keskmisi kõrvutades. Tüdrukute keskmine tulemus on protsentides 74, poistel 62,23; võrdluseks eelmise aastaga: tüdrukutel 68,37% ja poistel 56,89%.

Osaoskuse viiendikes on poisid sel aastal olnud paremad rääkimisosas ja kuulamisosas, kõige madalam sooritusprotsent on kirjutamisosas. Ka tüdrukutel on rääkimisosa kõige kõrgema sooritusprotsendiga, aga erinevalt möödunud aastast on seekord kirjutamine pisut kõrgema sooritusprotsendiga kui struktuur.

Nagu allpool olevast tabelist näha, on eelmistel aastatel keskmine sooritusprotsent pigem langenud. Sel aastal on keskmine aga nelja aasta võrdluses märkimisväärselt tõusnud, eksaminandide arv samas kahanenud. Kuid endiselt on eksam kohustuslik kõigile põhikooli lõpetajatele.

Tabel 1. Üldstatistika nelja aasta lõikes

Aasta	Eksaminandid	Maksimaalne tulemus	Minimaalne tulemus	Keskmine tulemus
2010	2707	100	8	65,37
2011	2748	100	0	63,19
2012	2638	98	9	62,49
2013	2435	100	4	67,8

Tabel 2. Lõpueksami tulemused maakonniti

	N	N (%)	keskm	keskm (%)	min	mediaan	max	st. hälve
Harju maakond	1260	51,75	70,42	70,42	4	76	100	23,73
Ida-Viru maakond	885	36,34	62,18	62,18	8	63	100	24,88
Jõgeva maakond	14	0,57	64,79	64,79	30	62	94	21,86
Järva maakond	2	0,08	49,00	49,00	31	49	67	25,46
Lääne-Viru maakond	28	1,15	65,71	65,71	14	76	95	24,01
Lääne maakond	14	0,57	81,93	81,93	48	92	97	18,83
Märkimata	1	0,04	49,00	49,00	49	49	49	
Põlva maakond	7	0,29	51,71	51,71	21	65	75	23,36
Pärnu maakond	56	2,30	67,36	67,36	17	74	99	25,97
Tartu maakond	140	5,75	78,55	78,55	18	84	100	19,94
Valga maakond	28	1,15	76,57	76,57	22	84	99	21,14
Kokku	2435	100,00	67,79	67,79	4	73	100	24,42

Tabel 3. Lõpueksami tulemused koolitüübi järgi

	N	N (%)	keskm	keskm (%)	min	mediaan	max	st. hälve
Märkimata	1	0,04	49,00	49,00	49	49	49	
Põhikool	2434	99,96	67,80	67,80	4	73	100	24,42
Kokku	2435	100,00	67,79	67,79	4	73	100	24,42

Tabel 4. Lõpueksami tulemused soo järgi

	N	N (%)	keskm	keskm (%)	min	mediaan	max	st. hälve
M	1281	52,61	62,23	62,23	4	64	100	24,65
N	1154	47,39	73,97	73,97	5	81	100	22,63
Kokku	2435	100,00	67,79	67,79	4	73	100	24,42

Tabel 5. Lõpueksami põhinäitajad osade kaupa

	Kirjutamine	Kuulamine	Lugemine	Keele struktuur	Rääkimine
Punkte	20	20	20	20	20
Keskmine tulemus	12,21	14,21	13,93	12,45	15,08
Keskmine sooritus %	61	71	69	62	75
Miinum	0	2	0	0	0
Maksimum	20	20	20	20	20
Standardhälve	5,94	4,56	5,34	5,48	5,08

Tabel 6. Lõpueksami keskmised osatulemused soo järgi

	Kirjutamine	Kuulamine	Lugemine	Keele struktuur	Rääkimine
Poisid	10,7	13,3	13	11,27	14
Tüdrukud	13,9	15,2	14,96	13,75	16,28

Kirjutamisosa

Kirjutamisosa on olnud teist aastat järjest uue ülesandetüübiga. Kui varem oli esimene ülesanne küsimustik või ankeet, siis alates 2012. aastast on õpilased pidanud kirjutama sisupunktide toel teate, ette on antud ka sõnade arv. Statistika ja tööde analüüsi põhjal tundub ülesanne õpilastele sobivat ning uuendusega on kohanetud, tüdrukutel on kirjutamisosa sel aastal isegi pisut kõrgem kui struktuuriosa, tavaliselt on olnud vastupidi.

Statistika joonistabki siin välja ootuspärase ja loomuliku tendentsi. Kui veel eelmisel aastal kirjutamisosa keskmine oluliselt langes võrreldes varasemaga, siis sel aastal on see jällegi märgatavalt tõusnud ja on kõrgem nii 2011. kui ka 2012. aasta tulemusest.

Teine ülesanne oli varasemast tuttav kiri sõbrale (teemaks uus õpetaja). Teksti koostamisel olid samuti abiks sisupunktid. Õpilastele teema sobis ja üldiselt ei kaldunud sellest ka kõrvale. Sel aastal oli kirjutamisosa keskmine punktisumma 12,21, eelmisel aastal oli see 9,67. Kui eelmise aasta madal keskmine võis tuleneda uuest ülesandetüübist, siis sel aastal tundub, et ülesandega on harjutud. Esimese ülesande keskmine võrreldes teise ülesandega on samuti kõrgem.

Tagasisides on õpetajad andnud kirjutamisosalale positiivse hinnangu. Kirja teemat peeti väga heaks, mis annab ühe tagasisidet andnud õpetaja sõnul ...*“võimaluse õpilasele näidata omandatud teadmisi, esimene ülesanne oli väga konkreetne ja sisaldas endas loogilist vastust”*.

Samas heideti ette, et lühikese aja jooksul peab kirjutama kaks kirja, ja see võtab rohkem aega kui näiteks ankeedi/küsimustiku täitmine.

Viimase märkusega ei saa paraku nõustuda. Arusaadav, et osal õpilastest on teksti moodustamine keerulisem, aga seda mitte ajapiirangu, vaid pigem kasinama keeleoskuse tõttu. Kirjutamisosas on aega 35 minutit, mis on piisav sel tasemel, et kirjutada 45-50-sõnaline teade ja 100-sõnaline kiri sõbrale. Õpilast aitavad mõlema ülesande puhul sisupunktid, mis ei nõua ülemäära fantaasia rakendamist ja aitavad samas teemas püsida.

Tabel 7. Kirjutamisosas tulemused koolitüübi järgi

	N	N (%)	keskm	keskm (%)	min	mediaan	max	st. hälve
Märkimata	1	0,04	11,00	55,00	11	11	11	
Põhikool	2434	99,96	12,22	61,08	0	14	20	5,94
Kokku	2435	100,00	12,21	61,07	0	14	20	5,94

Tabel 8. Kirjutamisosas tulemused soo järgi

	N	N (%)	keskm	keskm (%)	min	mediaan	max	st. hälve
M	1281	52,61	10,69	53,46	0	12	20	6,03
N	1154	47,39	13,90	69,52	0	16	20	5,36
Kokku	2435	100,00	12,21	61,07	0	14	20	5,94

Kuulamisosa

Kuulamisosas muudatusi polnud, ülesandetüübid olid varasemast tuttavad. Osaoskus koosnes neljast ülesandest (25 üksikküsimust). Kuulamisosa keskmine sooritus oli protsentides 71.

Kuulamisosa ülesandetüübid olid samad, mis varasematel aastatel. Kõige kõrgema sooritusprotsendiga oli seekord teine ülesanne (õige-vale). Kõige paremini on eristanud nõrku ja tugevaid õpilasi aga neljas ülesanne ehk kuuldu põhjal lünga täitmine, sobiva sõna väljakirjutamine.

Kuulamisosa on paremuse poolest järgmine pärast rääkimisosa.

Õpetajad andsid kuulamisosale tagasisides üldiselt positiivse hinnangu, nt „*Väga hea kuulamisosa, sest kõik esitatavad küsimused ja pakutavad vastused olid väga konkreetsed*“. Samas heideti paaril korral ette ülesannete liigset pikkust ja teksti mahukust.

Üksikküsimuste arvu poolest ei saa kindlasti väita, et neid oleks sel tasemel liiast. Ka sõnade arv kõigi ülesannete peale on tasemekohane. Küll aga peaks töörühm enam keskenduma etteheitele, et tekstides esines ülearust infot/lauseid, mida oleks ehk saanud konkreetsemalt esitada. Seda võetakse edaspidi ka arvesse.

Tabel 9. Kuulamisosa tulemused koolitüübi järgi

	N	N (%)	keskm	keskm (%)	min	mediaan	max	st. hälve
Märkimata	1	0,04	14,40	72,00	14	14	14	
Põhikool	2434	99,96	14,21	71,07	2	15	20	4,57
Kokku	2435	100,00	14,21	71,07	2	15	20	4,56

Tabel 10. Kuulamisosa tulemused soo järgi

	N	N (%)	keskm	keskm(%)	min	mediaan	max	st. hälve
M	1281	52,61	13,33	66,64	2	14	20	4,65
N	1154	47,39	15,20	75,99	3	17	20	4,26
Kokku	2435	100,00	14,21	71,07	2	15	20	4,56

Lugemisosa

Lugemisosas oli kolm ülesannet, mis jaotusid 20 üksikküsimuse vahel.

Lugemisosa keskmine sooritusprotsent oli 69. Selle osaoskuse puhul on märgatav vahe varasemate aastatega: 2012. aastal oli keskmine sooritusprotsent pea sama, 68, kuid 2011. aastal oli keskmine koguni 60,39. Samas pole muutunud tekstide mahud ega ka ülesannete tüübid.

Õpetajate tagasiside oli lugemisosale positiivne. Kaks tagasiside vormile vastanud õpetajat tõid puudusena välja lugemistekstide liigse pikkuse. Arvestades taset ja õppekava, on tekstide pikkus igati kooskõlas nõudmistega (võrdluseks: lugemisosas on 20 üksikküsimust, samas kui teistes osaoskustes on 25). Aega kolme ülesande lahendamiseks on samuti piisavalt.

Teksti pikkus on kooskõlas tasemenõuetega. Lühematele tekstidele ei saaks aga eesmärgiks seatud tasemel teste koostada.

Tabel 11. Lugemisosa tulemused koolitüübi järgi

	N	N (%)	keskm	keskm (%)	min	mediaan	max	st. hälve
Märkimata	1	0,04	10,00	50,00	10	10	10	
Põhikool	2434	99,96	13,93	69,63	0	15	20	5,34
Kokku	2435	100,00	13,93	69,63	0	15	20	5,34

Tabel 12. Lugemisosa tulemused soo järgi

	N	N (%)	keskm	keskm (%)	min	mediaan	max	st. hälve
M	1281	52,61	12,99	64,97	0	14	20	5,43
N	1154	47,39	14,96	74,79	0	17	20	5,05
Kokku	2435	100,00	13,93	69,63	0	15	20	5,34

Keelestruktuuri osa

Keelestruktuuri osas oli kaks ülesannet, 25 üksikküsimust. Osaoskuse keskmine sooritusprotsent on 62 (2012. aastal 57,04). Parema lahendusprotsendiga oli esimene ülesanne, ja nagu ikka, on raskemaks osutunud teine ülesanne (sõna õige vormi moodustamine ja selle lünka kirjutamine).

Teises ülesandes tuleb lisaks vormi moodustamisele sõna ka veatult lünka kirjutada. Hindamisel läheb arvesse iga viga. See ülesanne on õpilastele keerulisem kui tavapäraseid valikvastused.

Seekord osutuks keeruliseks asesõna käänamine (ainsuse osastava moodustamine sõnast *tema*). Samuti osutus raskeks supletiivse vormi pööramine (*minna/mine*, õige vormi asemel oli kasutatud [*Ära nii vara*] *lähe*).

Kui varasematel aastatel on eksimusi olnud märgatavalt rohkem (ka elementaarsetes sõnavormides), siis sel aastal oli ülesandes statistiliselt vaid üks vastus (eespool mainitud asesõna) selline, mille keskmine jäi veidi alla lubatud piiri.

Tagasisides on õpetajad ette heitnud, et struktuuri osa on liiga raske ja pikk. Grammatika iseenesest on tõepoolest keerulisem teiste osaoskustega võrreldes, aga see osa on siiski endiselt õppekavas ja keele omandamisel ei saa sellest mööda. Samuti pole põhikooli üleannetes küsimusi ehk sõnu, mida õpilased varem kuulnud pole või mida neil esmases sõnavaras vaja ei läheks (*vt ka eespool toodud veanäiteid*). Ülesannete koostamisel lähtutakse kindlasti tasemekohasusest, küsimused lähtuvad õppekavast, ka õpilase east ja huvialadest. Siit ka vastus etteheitele, et ülesanded on liiga pikad. Ükski selle osa ülesannetest ei nõua pikalt kirjutamist, seega ei kulu nende tegemiseks ka rohkem aega kui teiste ülesannete puhul.

Tabel 13. Keelestruktuuri osa tulemused koolitüübi järgi

	N	N (%)	keskm	keskm (%)	min	mediaan	max	st. hälve
Märkimata	1	0,04	4,00	20,00	4	4	4	
Põhikool	2434	99,96	12,45	62,24	0	13	20	5,48
Kokku	2435	100,00	12,45	62,23	0	13	20	5,48

Tabel 14. Keelestruktuuri osa tulemused soo järgi

	N	N (%)	keskm	keskm (%)	min	mediaan	max	st. hälve
M	1281	52,61	11,27	56,36	0	11	20	5,46
N	1154	47,39	13,75	68,74	1	15	20	5,21
Kokku	2435	100,00	12,45	62,23	0	13	20	5,48

Rääkimisosa

Rääkimisosa keskmine sooritusprotsent oli 75,4, eelmisel aastal 73,14. Selle osaoskuse keskmine protsent on igal aastal veidi tõusnud. Samuti on rääkimisosa olnud osaoskuse võrreldes kõige kõrgema näitajaga. Selle arvu tõlgendamisel tuleb samas olla kriitiline, sest suulist osa hinnatakse koolides ja paraku on probleem kas ülehindamine või põhjendamatult range hindamine. Kuid endiselt on suulise osa hindajad igal aastal oodatud SA Innovesse end koolitama ja oma hindamispõhimõtteid ühtlustama.

Rääkimisülesanded koosnevad pildi kirjeldusest, vestlusest pildi teemal ja rollimängust (küsimus-vastuskaardid).

Õpetajad olid eksami tagasisidelehel andnud rääkimisosale üldiselt positiivse hinnangu, teemasid peeti aktuaalseks, igapäevaelu peegeldavaks ning õppekavaga vastavuses olevaks.

Ent oli ka kriitikat, mida edaspidi eksamiülesannete koostamisel arvestada. Enim probleeme on tekitanud ka varasematel aastatel viimane ülesanne ehk rollimäng, kus tuleb kasutada küsimus-vastuskaarte (dialoog). Sellele ülesandele on õpetajad ette heitnud, et küsimus-vastuskaardid olid liiga rasked, vastuskaardil on liiga palju infot ja liialt arvsõnu, mida tuli vastuse andmisel käänata. Mõned küsimused tuli aga ümber sõnastada.

Kriitika on kohati õigustatud, kuid siin tuleb lähemalt vaadata, milline on ülesande eesmärk, mida selle ülesandega mõõdetakse. Õpilane peab oskama nii infot edastada kui ka vajalikku

teavet leida. Seega on tema ees vastuskaart, millel pole otse vastuseks sobivaid valmislauseid, mida maha lugeda, vaid tekst, mille hulgast tuleb vajalik üles leida. Vastuskaartidel on info paiguti küll täislausetena ja see tekitab mulje, et infot on üleliia, õpilane ei jõua selle aja jooksul õiget vastust üles otsida. Ülesande põhimõte on aga, et sellist lisainfot, mille kohta konkreetset küsimust pole, on vastuskaardil minimaalselt. Samas tuleb jälgida, et säiliks loogika ja autentsus. Sel juhul on n-ö liia info esitamine kohati vältimatu. Kriitikat arvestades peaks aga edaspidi järgima põhimõtet, et vastuskaardil oleks rohkem märksõnu, mitte täislauseid.

Arvsõnade käänamise suhtes tuleb aga arvestada, et sellel tasemel õpilane peab oskama praktilistes ja igapäevastes olukordades infot küsida ning küsimustele ka vastata. Sel juhul on vältimatu, et käänata tuleb ka arvsõnu. Vastasel korral võib muutuda öeldu arusaamatuks ega täida oma funktsiooni, infovahetus jääb puudulikuks.

Tabel 15. Rääkimisosa tulemused koolitüübi järgi

	N	N (%)	keskm	keskm (%)	min	mediaan	max	st. hälve
Märkimata	1	0,04	10,00	50,00	10	10	10	
Põhikool	2434	99,96	15,08	75,41	0	17	20	5,08
Kokku	2435	100,00	15,08	75,40	0	17	20	5,08

Tabel 16. Rääkimisosa tulemused soo järgi

	N	N (%)	keskm	keskm (%)	min	mediaan	max	st. hälve
M	1281	52,61	14,00	70,00	0	15	20	5,28
N	1154	47,39	16,28	81,41	0	18	20	4,56
Kokku	2435	100,00	15,08	75,40	0	17	20	5,08

Ülesannete koondstatistika

Tabel 17. Ülesannete põhinäitajad

	miinimum	keskmine	keskmine protsent	maksimum	st. hälve
Kirjutamise 1. ül	0,00	4,80	48,01	10,00	3,56
Kirjutamise 2. ül	0,00	4,67	46,74	10,00	3,34
Kuulamise 1. ül	0,00	2,91	72,81	4,00	1,02
Kuulamise 2. ül	0,00	3,13	78,20	4,00	0,97
Kuulamise 3. ül	0,00	3,97	70,92	5,60	1,42
Kuulamise 4. ül	0,00	4,20	65,56	6,40	2,09
Lugemise 1. ül	0,00	3,91	78,18	5,00	1,23
Lugemise 2. ül	0,00	6,17	61,73	10,00	3,20
Lugemise 3. ül	0,00	3,84	76,86	5,00	1,57
Struktuuri 1. ül	0,00	5,84	73,04	8,00	2,02
Struktuuri 2. ül	0,00	6,60	55,02	12,00	3,76

Kokkuvõte

Sel aastal on keskmine sooritusprotsent kõrgem kui eelmisel aastal. Kaks suuremat maakonda, kus ka eksaminande kõige enam, on Harjumaa ja Ida-Virumaa, Harjumaal on sooritusprotsent kõrgem (70,2), Ida-Virumaal 62. Tulemused olid ootuspärased ja pigem üllatas keskmise sooritusprotsendi tõus. Teeb heameelt, et uus ülesanne kirjutamisosas on õpilastele jõukohane ja vastuseid vaadates ka igati meelepärane.

Eksami kirjalikku osa hinnatakse tsentraalselt SA Innoves. Vastava kvalifikatsiooniga hindajad läbivad standardiseerimiskoosoleku, kus lepatakse kokku ühtsetes hindamispõhimõtetes. Tänu sellele on välistatud ka suured hindamiserinevused.

Analüüsis on arvesse võetud statistikat nii üldisemalt kui ka üksikküsimuse tasandil. Samuti on välja toodud õpetajate tagasiside. Kahjuks oli vastanuid vähe ning peamiselt andsid tagasisidet Tallinna koolide õpetajad, vähem tagasisidet oli Ida-Virumaalt. Ühe õpetaja vastusest tuli välja ka ekslik arvamus, nagu oleks eksam ja sellega kaasnev vaid kooli ja õpilase/õpetaja kontroll. Eksami eesmärk on siiski anda tagasisidet ja hinnata omandatut ning õpitu saavutatust. Eksam peaks andma õpetajale teavet selle kohta, mis suunas õpetamisega jätkata jne (*vt analüüsi alguses toodud eesmäärke*). Vähem oluline pole siinjuures õpetajate ja SA Innove koostöö eksami ettevalmistamisel.

Konstruktiivne kriitika on samas igati abiks eksami ettevalmistustöodes. Samavõrd joonistub tagasisides välja see, millele õpetajate teavitamisel rohkem tähelepanu pöörata.

Analüüsis ei saa välja tuua märkimisväärseid muutusi varasemate aastate võrdluses, sest eksam on olnud sama raskusastmega ja õpilaste kontingent taseme poolest sarnane püsinud. Mõningane kõikumine on ootuspärane ja ka loomulik.